

Кормак Макартиџи

ТАМНЕ ВОДЕ¹

Прво се огласила цвиљењем тананим и белоданим као сам ваздух, а његови слабашни и све тиши одједи проносили су се дупљама и удубинама, трепераво се уздижући до високог звонког звука налик последњој умињујућој ноти стакленог хватача ветра. Чуо је дах дечака у тами поред себе, трудећи се да дише тихо, послушкујући помно. Поново се огласила, а он је устао и нежно дотакао дечака по рамену. Идемо, рекао је.

Отегнуто звонко цвиљење одјекну као пуцањ из пушке. Дечак устаде. Је л' га већ натерала уз дрво?, питао је.

Не. Тек га је нањушила. Онда је додао: Ал' близу му је, за петама. Спустила се низ стрми брег на којем су се одмарали, кроз лавиринт младих борова преко чијег се дебелог тепиха од глатких иглица несигурно клизала наниже од дебла до дебла, све док се нису обрели у јарку на дну, у црном разделу у земљи иза којег ништа више није видео иако је знао да се ту налази и поље које се оштро обрушава ка потоку стотинак метара даље. Ускочио је у јарак, чуо котрљаво сурвавање обурване земље кад је дечак пошао за њим, изашао на другу страну и кренуо преко поља полутрком док је бујни коров пуцкетао, а сомот на њему се оглашавао ритмичним зип-зип док је трчао.

Тополе крај потока уздизале су се из таме голе и бледе; прешао је ниску разваљену ограду од бодљикаве жице, поново чуо гласну шкрипу зарђалих спојница на распуклом и расцепљеном диреку од кедровине док је дечак прелазио ограду за њим. Тад су већ били у шуми изнад потока и крцкаво корачали по укоченом смрзнутом лишћу.

Лејдин оштри позив који их је обавештавао да је нашла траг и даље им се здесна неспокојно разлегао. Кретали су се испод тамног дрвећа, кроз шумарак младих кеда-ра збијених на једној чистини, тих ноћних прилика, облик и налик друидима у својој црној озбиљности. Кад је човек избио на супротну страну, опет у шуму, застао је, а дечак га је сустигао.

Где се запутила? Трудио се да не звучи задихано.

Човек је поћутао још тренутак. Онда је рекао: Исто где и он – неодређено показујући руком. Леђа су му се поново стопила с тамом. Дечак је кренуо за њим, високо дижући ноге док је пратио звук кртог лишћа. Стаза се спуштала ка потоку и повремено је чуо хук воде, набујале након кише, налик тутњави далеког теретног воза у пролазу.

Пази пањ, човек му довикну. Скочио је у последњи час, делимично се саплевши о дебло оборено ветром, изгубио је равнотежу, одбио се о младицу, наставио даље

¹ „Тамне воде“ једна је од три тек однедавно читаоцима доступне приче Кормака Макартија. Све три приче објавио је у периодици на самом почетку каријере и оне су заправо само назнака тема и стила који ће карактерисати Макартијеву каснију и зрелу прозу. Друге две приче могу се пронаћи у *Лейојису Мајџице срјске* (Год. 194, књ. 502, св. 3, септ. 2018, 245–255). (Прим. ђрев.)

погнуте главе, напрежући се да види. Дрвеће се појави и промину поред њих споро и достојанствено пре него што се поново утопи у тмину у позадини. Сад су се пењали, дугом узбрдицом, а кад је изашао на гребен накратко је спазио прилику пред собом, на трен мраком уоквирену спрам модросивог комада неба. Испод је назирао корито потока. Сишли су на ниско седло венца, поново се испели, али човека више није било. Стао је и ослушнуо. Разговетном гласу Лејди придружио се још један, дубљи и мање навалентан. Сад је била још ближе, ишла је цикцак, приближавала се. Пратио ју је како напредује, ослушкивао између експлозија сопственог даха. Онда је стала.

Наступио је тајац: затим је други пас једном залајао. Жбуње зашушта. Здесна у два наврата чу помамно цвиљење, а онда и плускање воде. Тих глас крај њега рече: Сатерао ју је у поток, доћи. Човек крену да се спушта низ падину брда, а дечак за њим, до мале заравни смештене на последњој косини ка потоку којом је доминирала дебела буква. Нешто се спуштало с гребена изнад њих, па су стали. Дуга сенка прохуја јездећи преко лишћа према обали потока. Чуо се кратак незавршен лавез и онда плусак. Кренули су за њом, шуњајући се низ косину и дуж потока где је вода сакупила бледу опнасту светлост захваљујући којој су видели, вођени френетичним звуцима метежа и потмулим повременим режањем, неком назнаком прилика које се ту боре, а онда и нови пас који улеће у воду да им се придружи. Битка се наставила, у још дубљој води и у сенци супротне обале. Режање престаде и чуло се само очајничко бибање воде.

Светло сину између стабала здесна, угаси се, поново се појави, затрепери, без упоришта и језиво у тмини. Чули су суво крцкање смрзнутих гранчица и грмља, пригушене гласове.

Здраво, рече глас.

Касе?

Ја сам... Јес' то ти, Марионе?

Донеси то светло; ево их у потоку.

Спустили су се низ падину, четири разглобљене ноге посртале су у снопу светлости док су силазили.

Упери светло, рече Сидлер.

Стали су крај њих, ширећи помешану ауру дуванског дима из луле и псеће длаке. Нижи је лампом полако прелазио по потоку.

Где отприлике?, рекао је.

Мало ниже. Здраво, Биле.

Здраво, рече други. У одсјају светлости цепне лампе дах им је био бео као дим, увијао се и висио изнад њих попут прозачног свода. Овал снопа лампе клизну преко мирног потеза уз супротну обалу, прође, врати се, усредреди се на борце ухваћене укоштац у леденој води, на ракунове очи налик усијаним црвеним вршцима и његово натопљено разбарушено крзно и спласли бујни реп којим је млатио по површини тока. Велики пас је опрезно кружио око њега, газећи по води тешким шапама и са све мање жара. Видели су да Лејдино уво вири испод ракунове предње ноге, а онда јој је задњи крај изронио, избивши на површину потока дивљим замахом репа и потом поново потонувши у немом виру.

Кас окрену светло ка обали, заграби шаку камења и пружи лампу оном другом човеку. Упери у њега, рекао је. Хитнуо је камен ка ракуну. Камен направи дуг лук на светлости и нестале из вида уз потмуло сркање. Крупни пас крену ка обали, а Лејдин реп још једном очајнички изрони кад други камен промину као сенка, зави и подиже воду испод ракунове њушке.

Ракун се ослободи и запути низводно, грабећи воду ношен струјом. Велики пас, сад на другој обали, огласи се жалобним јадиковањем, у трку, док му је човек с лампом промуклим и строгим гласом довикивао: Држ' га, мали, држ' га. Окренуо се ка људима. Стра' га је стена, објаснио је.

Ћути мало, рече Сидлер, узимајући му лампу. Лејди је већ била тридесетак метара ниже од њих. Кад ју је светло обасјало, окренула је главу уназад и очи јој се учинише светлонанранџастим, док су јој спуштене уши плутале по води, по којој је газила с уморном и суморном одлучношћу. Крајеви уста су јој били извијени у сабластан и комичан кез као да не жели да гута воду.

Ајде, мала, викао је Сидлер. Ајде, мала. И они су се спуштали дуж потока, пробијајући се кроз шибље. Удавиће се, рече неко.

Ајде, мала, ајде...

Није ни осетио воду. Више их није чуо, није их био чуо откако се одвојио од њих негде повише уз поток, кад је из све силе улетео у тетивику, не осетивши ни њу, свестан једино да му се качи за капут и ногавице попут ручица које покушавају да га задрже. Онда је кренуо уз обалу, тражећи упориште стопалима и напосрнувши на склиском блату које га је укочених ногу у параболи катапултирало наниже и право у воду док је млатараво рукама, али још није пао, све док се није готово зауставио, клатећи се у води до струка, и закорачио у бујицу где је потонуо попут погођене чапље.

Али није то чак ни осетио. Кад је поново изронио, био је у води до паса, а житко дно потока му се мешкољило под ногама као да корача по телима колоније доле збијених подводних створења. Сад је мало боље видео. На обали није било светла, па је помислио: предалеко сам се спустио. Нити гласова, чуо се само поток који је мрморио и протицао посвуда око њега. Потом је поново ушао у воду, сад већ преко главе, и изронио, пливајући у месту и осетивши да га нешто тиска у груди. Спустио је руке и испод воде се указа Лејдина глава, заглавана у њега немо заковрнутим очима. Ухватио ју је за огрлицу док му се дно потока издизало и губило под ногама, па је сад посртао уназад с псом који се батргао преко њега и почињао да се бори, све док ногом није ударио у стену, па се ухватио за њу и повратио равнотежу и поново устао и кренуо да се тетура ка обали вукући пса за собом.

Пришли су носећи светло и Сидлер га је угледао склупчаног међу врбама, како и даље држи пса. Није рекао ништа, само је нестало у шуми, вративши се неколико минута доцније с нарамком грања и суварака.

Један човек је чукао крај њега и мазио је пса посматрајући га. Добро изгледа, рекао је, је л' тако, синко?

Није могао да отвори уста, па је само климнуо главом. Више му није било ни хладно, онако укоченом.

Онај други је рекао: Синко, насмрт ћеш се разболети. Ајмо кући док се ниси смрзô овде.

Поново је климнуо главом. Хтео је да устане, али му је сметала одећа која му се трала о кожу кад се покрене.

Сидлер је већ био запалио ватру, чуло се гласно пуцкетање кад је суво грање пла-нуло, а наранџаста светлост је заплесала међу дрвећем. Видео је његову силуету како се креће унаоколо, ложи ватру.

Онда се вратио. Прихватио је дрхтаво псето једном руком и показао дечаку да крене за њим. Дођи овамо, рекао је. И скини се.

Устао је и укочено пошао за њима.

Сидлер је ставио псето поред ватре и окренуо се ка дечаку. Дај ми тај капут, рекао је.

Дечак се извукао из скорелог вуненог капута и додао му га. Сидлер га је омотао око младог стабла, ухватио оба краја и исцедио наоко пет литара воде из оклембешене вуне. Потом га је пребацио преко жбуна. Кад се окренуо, дечак је и даље стајао на истом месту.

Скидај се, рекао је.

Почео је да свлачи одећу, коју је човек редом узимао од њега, кошуљу, панталоне, чарапе и гаће. Цедио их је и вешао преко мотке постављене на сове испред ватре. Кад је завршио, стајао је наг, бео као пуж голаћ у пламеној купи светлости. Сидлер је скинуо капут и бацио га њему.

Обуци то, рекао је. И приђи ватри да осушиш гузицу.

Друга два човека су били иза њега у шуми; чуо их је како ломе грање, видео је про-пламсај њиховог светла. Један се вратио теглећи огроман пањ који је бацио у ватру. Уздиже се рој варница, разлети, нестаде у диму што се извијао из голих грана, врати се, оцртавајући црвеном линијом спори пад између тамних стабала низ ветар.

Седео је на изгаженој асури од лозе. Дуги капут му је падао тик испод гузова. Сидлер је још мало наместио притку и пришао му. Запалио је цигарету и стајао гледајући га.

Није лоше, а?, рекао је.

Дечак га је погледао. Није, рекао је.

Одећа је почела да испарава, налик каквој езотеричној рашчереченој ловини која се пуши на ражњу.

Онда је рекао: Шта си урадио с ракуном?

Ракуном?

Да. Ракуном.

Бога му, рече дечак, ракуна нисам ни видео.

Аха, рече Сидлер. Али глас га је одавао. Мајку му, мислио сам да си и ракуна до'ватио.

Ма мани, рече дечак. На зубима му се мрешкао разиграни пламен.

Она два човека грејала су руке изнад ватре, а нижи се доброћудно церио дечаку. Појавио се био и други пас, оклевајући наједном на рубу светлости и њушкајући запа-рену вуну, да би се потом провукао крај њих нервозно равнодушан, млитавог псећег држања, до места где је Лејди мирно лежала, загледана преко шапа у ватру. Поњушио ју је, а она је подигла главу да га осмотри тужним црвеним очима. Стајао је ту кратко, гледајући поред ње, а онда је опрезно прешао преко ње и нечујно се стопио с црним сплетом грмља. Други човек јој је пришао и помиловао је по глави. Једно ухо јој је било изгризено и скорено од крви.

Ракун је незгодан за гонича, рекао је. Гонич има велико срце. Црвенодлаки је исти такав – показао је ка тами која их је окруживала – одустаће ако постане претешко. Ал' мали добри гонич – сад се обратио псу – има велико срце, је л' тако, мала?

Кад је изашао из Сидлеровог аута, одећа му је и даље била мокра. Боље бежи брзо у кућу, рекао му је. Хоће те мајка нарибати?

Јок, рекао је. Спава.

Добро, рекао је Сидлер. Ићи ћемо поново. Само, држи се даље од потока. Ајде, морам да идем. Жена ме сигурно чека.

Важи, видимо се. Затворио је врата.

Лаку ноћ, рекао је Сидлер. Аутомобил је отишао, оставивши за собом кончасте стубове дима док му је једно стоп-светло треперило. Окренуо се ка кући, мрачној и старинској међу трошним храстовима, и прошао мразним двориштем. Његова сенка се попе на прислоњени коси кров, обеси о грану, па поново издиже, прошарана крошњом, и наједном стаде на кров. Затим се спустила клизећи преко стрехе и нестала у црном квадрату прозора под забатом.

(С енглеској превео Мiор Цвијановић)